

het binnenlands persoverzicht

marga winnubst ⁽¹⁾

Inleiding

Het Binnenlands Persoverzicht (Bipo), een programma van nauwelijks vijf minuten dat bestaat uit niets anders dan een opsomming van kranten en hun hoofdartikels. Zo op het eerste gezicht is dat niet direct een aantrekkelijk onderwerp voor een thesis. Als je er echter wat langer bij stilstaat, realiseer je je dat het eigenlijk een eigenaardig programma is. Samen met het buitenlandse persoverzicht is het het enige informatieve BRT-programma dat expliciet opiniërend is, al zijn het dan niet de opinies van de journalisten van de BRT die naar voren gebracht worden maar die van de kranten-commentatoren. De bedoeling van het Bipo is een overzicht te geven van de meningen en standpunten die er leven, een overzicht van de opiniewaaier in België. De subjectiviteit van het materiaal waar de journalisten van de BRT mee moeten werken (commentaren) enerzijds en de objectiviteitsverplichting van de BRT anderzijds vormt op zijn zachtst gezegd een vreemde combinatie. Maar ondanks de roep om de doorbreking van het BRT-monopolie en de kritiek op de objectiviteit van de BRT-nieuwsdienst, hoor of lees je weinig of niets over dit programma. Toch zou het Bipo een mooi doelwit kunnen zijn voor de tegenstanders van het BRT-monopolie: een gebrek aan objectiviteit zou hier overduidelijk naar voren kunnen komen. De eerste contacten met de BRT leerden ons dat die rust rond het Bipo slechts schijn is. Het programma wordt in politieke kringen en vooral door de krantenredacteurs nauwlettend beluisterd, wat blijkt uit de reacties en kritieken die op de radioredactie en bij de BRT-journalisten binnenkomen. Het blijft echter bin-

nensdeurs. Meestal gaat het om klachten van krantenredacteurs die menen dat ze tekort of onjuist geciteerd worden, maar het gebeurt ook dat een politieke partij meent dat de andere strekking meer aandacht krijgt. In de loop van 1985 kwam het programma toch in het nieuws, namelijk toen het CVP-blad 'Zeg' een aanvraag indiende om ook in het persoverzicht genoemd te worden, zoals 'Wij' en 'De Rode Vaan'.

De rust rond het Bipo is dus maar schijn; er is toch heel wat gaande. Daarom besloten wij een studie aan het Bipo te wijden om zo, indien mogelijk, de vraagtekens rond het programma weg te nemen en eventueel een bijdrage te leveren in de discussie rond de BRT in het algemeen en de BRT-nieuwsdienst in het bijzonder. In de eerste plaats gingen wij na welke maatregelen de BRT genomen heeft om de objectiviteit van het Bipo te garanderen en hoe men in de praktijk te werk gaat. Daartoe hebben wij een schriftelijke enquête gehouden onder de twaalf BRT-redacteurs die regelmatig het Bipo samenstellen.

Tien van hen hebben de vragenlijst ingevuld. Vervolgens wilden wij de ontvangers, het publiek aan het woord laten. De beperktheid van de studie liet niet toe een uitgebreid luisteronderzoek uit te voeren. Daarom zijn wij de mening van de "bevoorrechte getuigen" gaan vragen, nl. de Vlaamse krantenredacteurs en opnieuw de BRT-redacteurs. Twaalf krantenredacteurs hebben onze vragenlijst ingevuld.

Alleen "Het Volk" heeft niet willen antwoorden. Van "De Nieuwe Gazet" hebben twee editorialisten gereageerd. Tenslotte hebben we aan de hand van een inhoudsanalyse nagegaan of de BRT-

redacteurs inderdaad zo werken als zij zeggen, of de kritieken die de ontvangers uiten op het programma terecht zijn en, meer in het algemeen, of wij op grond van de steekproef bevoor- of benadeling konden vaststellen van de ene of de andere stroming cq. krant.

De totstandkoming van een binnenlands persoverzicht

In een interne brochure legt de BRT een aantal regels vast die de door het decreet geëiste objectiviteit van de nieuwsprogramma's (en dus ook van het Bipo) moeten garanderen (1).

Het toezicht wordt uitgeoefend door de Raad van Beheer en de Administrateur-Generaal. Zij zien erop toe dat men niet 'tendentieus en propagandistisch' is, dat een kritische houding een 'faire houding' blijft, kortom zij zien erop toe dat de berichtgeving objectief is. Je kunt je natuurlijk afvragen of een Raad van Beheer en een Administrateur-Generaal die beide op politieke gronden benoemd zijn, daar wel de geschikte instanties voor zijn. Het zou kunnen betekenen dat de meerderheid mag bepalen wat objectief is en wat niet. Met betrekking tot het Bipo stelt het reglement dat de kern van het commentaar moet worden weergegeven en dat de selectie van de kranten moet gebeuren op grond van de intrinsieke waarde van het editoriaal. Een stage op de radioredactie en de schriftelijke enquête leerden ons hoe die vage regels in de praktijk worden omgezet.

In de eerste plaats mogen alleen de oudere redacteurs het programma samenstellen; men veronderstelt dat zij de benodigde kennis van de Belgische poli-

tieke situatie en voldoende ervaring bezitten om de opinies op een correcte manier weer te geven. Bovendien wordt het elke dag door een ander gedaan, dit om persoonlijke (onbewuste) voorkeuren te neutraliseren.

Alle dagbladen komen in principe in aanmerking voor bespreking, mits de redactionele commentaren enige intrinsieke waarde hebben. De redactie is echter niet op alle kranten geabonneerd. Wanneer, door wie en op grond van welke criteria de huidige abonneementenlijst is samengesteld is onbekend. In de notulen van de Raad van Beheer is hieromtrent niets terug te vinden, met uitzondering van de beslissing dat 'Grenz-Echo' in het vervolg ook geciteerd mag worden, maar ook bij die beslissing worden geen redenen gegeven (2). (Overigens wordt dit duitstalige blad in de praktijk zelden of nooit geciteerd). M.b.t. tijdschriften heeft de Raad van Beheer beslist dat die weekbladen geciteerd mogen worden die van politieke partijen zijn die geen vaste werklank vinden in de dagbladpers terwijl ze toch in het parlement zetelen. Deze laatste voorwaarde werd overigens pas geformuleerd toen 'Konkreet' van de PvdA om opname vroeg. Dat criterium was nodig om te voorkomen dat "om het even welke onbetekenende politieke groepering die een obscuur blaadje publiceert, het recht opeist in het persoverzicht van de BRT geciteerd te worden"(3), aldus de BRT.

De BRT-journalisten worden verondersteld de editorialem (andere artikelen komen niet in aanmerking) van alle kranten te lezen en vervolgens een selectie door te voeren op grond van de intrinsieke waarde. Men heeft echter slechts twee uur om het programma samen te stellen en op de band te zetten. Uit onze enquête bleek dat de meesten in de praktijk altijd alle Vlaamse kranten bespreken ("Wij zijn moreel verplicht...", "...anders riskeer ik moeilijkheden"). Slechts in het geval van een afwijkend onderwerp of een geïsoleerd buitenlands thema durven sommigen een krant wel eens over te slaan. Wat betreft de fransstalige kranten wijzen vijf van de tien journalisten op het probleem dat het commentaar daar in de artikelen verweven zit en dat het daardoor tijdrovend is het op te sporen en de keuze van de geciteerde opmerking vaak enigszins arbitrair is. Deze bladen worden dan ook geciteerd

naar gelang de beschikbare voorbereidingstijd en dan nog vooral als ze een onderwerp behandelen dat ook voor Vlaanderen van belang is, aldus verschillende redacteurs. (Dit is overigens dezelfde richtlijn als deze die opgelegd is voor het selecteren van editorialem die handelen over een buitenlands onderwerp). De intrinsieke waarde speelt dus in de praktijk bij de selectie een ondergeschikte rol. Het criterium is zo vaag dat de journalisten tot een vorm van zelfcensuur overgaan. Ze citeren alle Vlaamse kranten (anders klagen de editorialisten) en bovendien blijven zij zo dicht mogelijk bij de originele formuleringen in het hoofdartikel: dat is immers veiliger.

Met betrekking tot de volgorde waarin de kranten geciteerd worden, zijn er geen richtlijnen opgesteld. In de praktijk groepeerd men de kranten naar onderwerp en rangschikt men de onderwerpen op grond van de actualiteit. Binnen elk onderwerp zoekt men een logische volgorde, maar stijl, originaliteit, een duidelijke argumentatie en opinie kunnen maken dat een krant meer vooraan geciteerd wordt.

Samenvattend kunnen we zeggen dat bij gebrek aan duidelijke regels of richtlijnen de journalisten op veilig spelen, zeker met betrekking tot de Vlaamse bladen, aangezien de Vlaamse editorialisten trouwe luisteraars zijn en snel klagen (dit in tegenstelling tot de fransstalige editorialisten).

Beoordeling door de ontvangers

Zoals gezegd, hebben wij de BRT-redacteurs en de editorialisten om hun mening gevraagd, enerzijds over het principe van een persoverzicht, anderzijds over de uitvoering van het programma in de praktijk.

Bij de journalisten zijn er voor- en tegenstanders van het programma. Twee van de tien zien het nut er niet van in; het heeft immers geen enkele nieuwsaarde. De anderen vinden het wel nuttig maar zouden het overzicht uitgebreid willen zien tot ook andere bijdragen dan het hoofdartikel. Toch is er maar één die vindt dat het Bipo helemaal moet verdwijnen.

De BRT-journalisten formuleren de volgende bezwaren:

- Het Bipo vertekent de realiteit van de politieke discussie en is onvolledig, dit ten gevolge van de persconcentratie, het overwicht van katholieke bladen en de afwezigheid van sommige opiniestromingen in de pers (groenen, politiek daklozen). Dhr. Hemmerechts, bestuursdirecteur informatie van de BRT meent echter dat het niet aan de BRT is daar iets aan te doen. Het zou een vorm van paternalisme zijn van de kant van de omroep als die het zich zou aanmatigen om de heersende perstoestand te corrigeren in het Bipo. (Maar doet men dat al niet, door het opnemen van enkele, zij het strikt geselecteerde, weekbladen?)
- Het Bipo brengt de editorialisten ertoe dagelijks iets te produceren, wat de kwaliteit niet ten goede komt. Men wil echter de publiciteit (voor de krant, de editorialist en de politieke stroming) die het Bipo met zich meebrengt, niet missen. Dhr. Hemmerechts reageert hier nogal lakoniek op met de opmerking dat de reclame- en propagandaeffecten niet bedoelde neveneffecten zijn, maar dat het de kranten, als zij er die voordelen van hebben, van harte gegund is. Tenslotte heeft een democratie goede kranten nodig. De achteruitgang van de kwaliteit van de editorialem is voor hem ook geen punt: als de intrinsieke waarde achteruitgaat, worden zij gewoon niet meer opgenomen (Maar in de praktijk neemt men ze toch op om problemen te vermijden).
- 'Pers' wordt gereduceerd tot 'politieke commentaren'. De naamgeving van het programma is misleidend.
- Het programma is slechts interessant voor een 'incrowd': politici en hun omgeving en de pers zelf. Maar enkele BRT-journalisten geven toe dat zij soms toch verbaasd worden door de reacties van de luisteraars: misschien is het toch niet zo elitair als zij zelf vrezen.

De Vlaamse editorialisten zijn zeer eensgezind over het nut. Maar de redenen waarom zij het nuttig vinden bevestigen de kritieken van de BRT-journalisten, nl. dat het een dienst is van de radio aan de schrijvende pers (reclame en verspreiding van de opinie van de krant c.q. hoofdredacteur) en dat het Bipo slechts interessant is voor een 'incrowd'. Luc van der Kelen van 'De Nieuwe Gazet' is de enige die dit expliciet als een bezwaar formuleert.

Ondanks bezwaren over de uitvoering, pleit men voor het voortbestaan van het programma (tien van de twaalf editoria-listen).

De twee tegenstanders zijn echter bijzonder fel in hun bewoordingen: "Ik vind het een onzinnig programma, dat best kan verdwijnen, en dat vaak dient ter intellectuele bevrediging van een stelletje commentatoren, dat meent alle wijsheid in pacht te hebben over elk mogelijk onderwerp en via het hoofdartikel-persoverzicht een politiek spel speelt" (Luc van der Kelen, De Nieuwe Gazet). "Men zou Vlaanderen, de Vlaamse kranten, de lezers en de luisteraars een grote dienst bewijzen door het onmiddellijk af te schaffen" (Het Laatste Nieuws).

Wij vroegen ook naar de mening over de uitvoering van het programma in de praktijk. Zoals te verwachten was, komt er van de kant van de BRT-journalisten niet veel kritiek op hun eigen werk. Wel is de helft (!) van mening dat de franstalige kranten te weinig aan bod komen. Ook wordt erop gewezen dat door het samen-vatten en door onduidelijkheid van commentaarartikels gemakkelijk punten van kritiek gevonden kunnen worden. Bij de editorialisten zijn er drie die vinden dat de Waalse kranten te weinig aan bod komen. Eén daarentegen vindt precies het tegenovergestelde, en zegt dat de franstalige kranten beter niet besproken worden. "Wanneer men doorgaans de nederlandstalige artikels al — gewild of ongewild — verkeerd verstaat, is het wellicht best geen bijkomende communautaire conflicten te veroorzaken door er ook geregeld franstalige kranten in op te nemen" (Het Laatste Nieuws). Met betrekking tot de correctheid en objectiviteit van het citeren variëren de antwoorden van zeer positief tot zeer negatief. Over het algemeen heeft men weinig problemen met de verdeling van de tijd en aandacht over de kranten. Slechts twee van de twaalf voelen zich tekort gedaan (Het Laatste Nieuws en Gazet van Antwerpen). In het oordeel over de wijze van bespreking is men minder eensgezind, al antwoorden de meesten wel genuanceerd. (Zes zijn positief; drie menen dat de bespreking 'niet altijd correct' is, volgens één is men niet zelden slordig, één is volledig negatief en de laatste zegt dat objectiviteit toch altijd maar een streven is.) Men heeft voornamelijk kritiek op de volgorde van bespreking en de keuze van de citaten, waarbij sommigen een voor-

keur voor kritiek en voor links vaststellen.

Resultaten van de inhoudsanalyse

Voor de inhoudsanalyse hebben wij een steekproef getrokken van zeven weken verspreid over drie perioden van 1985, nl. februari en augustus (elk twee weken) en oktober (1 week voor de verkiezingen en twee weken erna). Het totaal aantal uitzendingen kwam zo op 41, aangezien 15 augustus een feestdag was. Als meeteenheid hebben wij een regel uitgetypte tekst genomen.

Het eerste wat opvalt is de enorme variatie in de totale lengte van het programma, nl. van 56 tot 188 regels. Ook als je de gemiddelden per week of per periode berekent, of als je de weekdag, de redacteur die het programma samenstelt en zelfs het aantal kranten constant houdt, blijft de variatie bestaan. De samensteller en het aantal kranten zijn wel van invloed maar vormen geen afdoende verklaring hiervoor op zichzelf. De uiteindelijke lengte zal het resultaat zijn van een samenspel van verschillende factoren. Wat ook opvalt is dat de gemiddelde lengte in de verkiezingsperiode niet groter is, terwijl het toch een politiek drukke tijd is (zie tabel 1).

Ook de verdeling van de tijd over de kranten, uitgedrukt in het gemiddeld aantal regels van de bespreking, is steeds anders. Men kan dan ook niet concluderen dat een blad systematisch bevoor- of be-

nadeeld wordt, al lijkt het erop dat de liberale kranten (Het Laatste Nieuws en De Nieuwe Gazet) en ook De Nieuwe Gids enigszins achterblijven. De korte bespreking van de weekbladen is te verklaren door het feit dat zij vaak achter de actualiteit aanlopen. Gazet van Antwerpen heeft duidelijk ongelijk als zij beweert systematisch achtergesteld te worden (zie tabel 2).

De Vlaamse kranten worden praktisch alle dagen besproken. Op de dagen dat dat niet gebeurt, is de reden meestal duidelijk aanwijsbaar, b.v. geen editoriaal die dag, of een editoriaal dat over een buitenlands onderwerp of een niet politiek onderwerp handelt.

Ook de volgorde van behandeling hebben we bestudeerd; de eerst besproken krant wordt immers het makkelijkst onthouden, evenals de laatste, en in mindere mate de tweede. Ook hier stellen we een afwisseling van volgorde vast en kunnen we niet spreken van duidelijke bevoordeling (tabel 3).

Ook hier blijkt dat door de tijd er een tamelijk evenwichtige verdeling tot stand komt. HLN dat klaagt dat het Bipo een 'gauchistische tribune' is en bij voorkeur begint met de linkse bladen komt bedrogen uit.

De franstalige kranten komen veel minder aan bod dan de Vlaamse. Terwijl de laatste praktisch elke dag besproken worden, werden in onze steekproef

TABEL 1: Lengte per weekdag, gemiddelde lengte per weekdag, gemiddelde lengte per week en per periode.

	Febr.		Aug.		Okt.			Gem. wkdag
	wk 1	wk 2	wk 3	wk 4	wk 5	wk 6	wk 7	
Ma	117	146	82	67	58	188	78	105,14
Di	97	118	86	85	81	83	67	89,57
Wo	112	118	101	110	107	88	125	108,71
Do	105	97	100	—	84	107	78	95,17
Vr	104	56	125	88	84	107	84	92,57
Za	121	94	89	92	102	74	80	93,14
Gem. week	109,33	104,83	97,17	88,40	86,00	107,83	85,33	
Gem. per.	107,08		93,18		93,06			

slechts op zeven van de 41 dagen meer dan de helft van de franstalige bladen behandeld. Acht dagen kwam er niet één aan bod en op acht dagen slechts één. Ook de gemiddelde lengte van de besprekingen ligt lager.

Een meer inhoudelijke benadering van de uitzendingen van de steekproef leverde gegevens over de besproken onderwerpen en over de wijze van bespreking van de editoriaalen. Het heeft weinig zin om op te sommen welke onderwerpen allemaal in het Bipo besproken worden: het zijn immers de editorialisten die beslissen waar ze over schrijven. Het is wel zinvol om naar die gevallen te kijken waarin een artikel soms wel en soms niet opgenomen wordt, namelijk het geval van een buitenlands onderwerp en het geval van commentaren in franstalige kranten.

De richtlijn voor het selecteren van een commentaar over een buitenlands thema zegt dat het van internationaal belang moet zijn of een weerslag moet hebben op België. De niet opgenomen artikelen in de periode van onze steekproef bleken inderdaad aan die criteria niet te voldoen. Maar soms bleken wél opgenomen commentaren over buitenlandse onderwerpen er óók niet aan te voldoen. Dat was echter steeds het geval in de zomerperiode, een periode waarin de binnenlandse politiek stilligt en de editorialisten meer over buitenlandse politiek schrijven en er dus weinig andere, besprekbare, commentaren voorhanden zijn.

Na een analyse van de besproken franstalige commentaren konden wij de volgende conclusies formuleren: een franstalige krant maakt de meeste kans om geciteerd te worden in het Bipo als ze eenzelfde onderwerp bespreekt als Vlaamse kranten, ofwel als ze over een communautair of nationaal thema handelt. Deze kans neemt nog toe als er veel verschillende onderwerpen in de Vlaamse pers aan bod komen.

Opvallend is dat de meeste besprekingen bestaan uit citaten (zoals uit de enquête al te voorspellen was). Meestal pakt men een zin uit de inleiding van het editoriaal, waarin de probleemsituatie wordt gegeven, en een zin aan het einde, met daarin de conclusie of een oproep van de editorialist.

Een goed geschreven hoofdartikel vraagt

TABEL 2: Gemiddelde lengte per krant per periode, en rangorde van de kranten naar gemiddelde lengte.

	Febr.		Aug.		Okt.	
	Gem.	Rang	Gem.	Rang	Gem.	Rang
DS	10,75	1	9,89	3	8,50	3
HV	9,92	3	9,64	5	7,94	6
BvL	10,36	2	9,75	4	8,82	1
GvA	9	5	10,73	1	7,65	8
V	9,54	4	9,22	7	8,14	4
DM	8,58	6	9,64	5	8,75	2
DNGa	8,25	8	9,90	2	7,56	9
HLN	8,27	7	8,50	9	8	5
DNGi	8,18	9	7,33	11	7,31	10
FET	7,88	11	8,67	8	7,86	7
Wij	8	10			5,67	12
RV	7,5	12	7,5	10	6	11

TABEL 3: Verdeling van de eerste, tweede en laatste plaats over de Vlaamse kranten.

	BvL	DS	HV	DNGa	HLN	GvA	FET	DNGi	DM	V
1e pl.	6	6	5	5	5	5	2	1	1	1
2e pl.	5	5	3	-	3	3	-	8	8	4
laatst	3	2	3	9	-	4	-	4	2	2

echter bijna om een dergelijke behandeling. Feiten die in een artikel gegeven worden, komen niet in het Bipo en eventuele scherpe bewoordingen worden veelal afgezwakt en geneutraliseerd. Als een editoriaal meerdere standpunten bevat of meerdere onderwerpen behandelt, selecteert de BRT-journalist en meestal kiest hij dat onderwerp wat aansluit bij de andere kranteditoriaalen. Dat verklaart meteen een deel van de kritiek van de editorialisten: het lijkt dan alsof dat het enige is waarover geschreven werd. Maar zij kunnen toch niet verwachten dat in een paar regels op de radio evenveel (en met dezelfde nuances) gezegd kan worden als in een heel editoriaal.

De inhoudelijke benadering verklaart ook gedeeltelijk het langer of korter uitvallen van een bespreking. De krant die als eerste van een aantal kranten die over eenzelfde onderwerp spreken, aan bod komt, krijgt vaak een langere bespreking omdat eerst het thema nog moet worden aangegeven. Bij de daarop volgende besprekingen kan dat achterwege blijven.

Het gebeurt b.v. regelmatig dat men begint met: "De Standaard is het daar niet mee eens", of "Het Volk sluit zich daar bij aan", of nog "Vooruit voegt daaraan toe dat...". De bespreking van de krant kan dan veel korter uitvallen, maar de mening is toch gegeven. Het aantal lijnen zegt dus niet alles.

Besluit

Het Binnenlands Persoverzicht is bedoeld om een overzicht te geven van wat de opiniewaaiers in België is. In principe lijkt het ons een nuttig programma: het doorbreekt de éézijdige leesgewoonte (slechts één krant) en is een zinvolle aanvulling op de (objectieve) feiten uit de nieuwsberichten. Wij betwijfelen echter of dat wat tot uiting komt in de krantencommentaren wel representatief is voor de 'opinionwaaier' in België. Het beeld dat uit het Bipo naar voren komt is:

- vertekend: dit ten gevolge van de oververtegenwoordiging van sommige, en de ondervertegenwoordiging van andere politieke stromingen in de Belgische pers.

- onvolledig: zelfs al zou elke stroming evenredig vertegenwoordigd zijn, dan wil dat nog niet zeggen dat zij allemaal over dezelfde onderwerpen hun mening geven.
- onoverzichtelijk: als zij al allemaal hun mening over iets geven, dan gebeurt dat meestal niet op één dag, maar gespreid over een aantal dagen.
- voorspelbaar: door de duidelijke politieke kleuring van de kranten en hun editorialisten, zijn de standpunten vaak (en zeker in verkiezingstijd) voorspelbaar en sluiten zij aan bij de partijstandpunten.

Kortom het Bipo geeft geen inzicht in wat er onder de Belgische bevolking leeft, maar slechts in wat er in het politieke en perswereldje gaande is. Op deze manier wordt de feitelijke bedoeling van het programma niet waargemaakt, maar wij zien hier ook geen alternatief.

De kritiek als zouden in het Bipo bepaalde kranten bevoor- of benadeeld worden, wijzen wij op grond van de gegevens uit onze steekproef van de hand. Trouwens, een dergelijke bevoor- of benadeling zou maar kunnen als alle BRT-journalisten samenspannen; elke dag komt immers een ander aan de beurt. In de praktijk komt men op den duur tot een evenwichtige verdeling, zowel van de toegekende tijd als van de toegekende volgorde van behandeling. Dit terwijl er toch niemand is die bijhoudt hoeveel tijd of hoeveel eerste plaatsen elke krant gekregen heeft. De compensatie ontstaat automatisch. Er zullen echter altijd bladen zijn die klagen, ook al hebben zij daar helemaal geen (Gazet van Antwerpen) of weinig (Het Laatste Nieuws) reden toe. De enige die echt een beetje achterblijft (De Nieuwe Gids) is echter tevreden over de ontvangen aandacht, waaruit eens te meer blijkt dat die uitspraken sterk subjectief zijn.

Verscheidene editorialisten uitten de kritiek dat de BRT-journalisten het negatieve, het regeringskritische uit de commentaren halen. Dat lijkt ons echter een normale journalistieke reflex: als een regeringsgezinde krant kritiek heeft op de regering, dan is dat nieuws. De editorialisten verwachten echter dat klakkeloos wordt nagezegd wat zij geschreven hebben, zonder dat er nuances verloren gaan. Dat laatste is natuurlijk onmogelijk, want in een artikel van een hele kolom kun je veel meer en veel genuanceer-

der schrijven dan in zeven regels. Misschien zou de BRT de Vlaamse editorialisten kunnen vragen om elke dag zelf een bespreking van zeven regels van het hoofdartikel aan de BRT te doen toekomen, wat dan (in steeds wisselende volgorde) voorgelezen kan worden. Dan heeft de BRT-journalist tijd om de franstalige kranten door te nemen, en is de editorialist er zeker van dat aan zijn artikel recht wordt gedaan.

Een andere mogelijkheid is de volgende. De omstandigheden waarin het Bipo nu wordt samengesteld, zijn niet erg bevorderlijk voor de correctheid en objectiviteit. Tussen vijf en zeven uur 's morgens moet de samensteller een groot aantal kranten lezen, selecteren, samenvatten en moet het definitieve programma op de band opgenomen worden. Geen wonder dat de franstalige bladen wel eens overgeslagen worden: men heeft de tijd niet om de commentaren op te sporen. En geen wonder dat de editorialisten wel eens (terecht?) klagen over de keuze van de citaten, én dat de journalisten zich praktisch altijd tot citaten beperken (samenvatten kost meer tijd en brengt meer risico op kritiek met zich mee).

Het zou beter zijn het Bipo rond het middaguur uit te zenden zodat het zorgvuldig en in alle rust samengesteld kan worden.

Maar (zeker gezien de omstandigheden waarin gewerkt moet worden) de inhoud van de commentaren wordt zeer behoorlijk weergegeven. De citaten vonden wij over het algemeen representatief voor het editoriaal. Wij zijn er ons wel van bewust dat bepaalde aspecten in ons onderzoek niet aan bod gekomen zijn, namelijk de metalinguïstische. Er bestaat echter geen methode om die wetenschappelijk te onderzoeken, zodat er geen andere oplossing mogelijk was als ze te verwaarlozen, hoe belangrijk ze ook zijn.

Tenslotte zouden wij, met het oog op het statuut van de BRT, ervoor willen pleiten om de laatste weken voor de verkiezingen het programma te schorsen. Het kan een bron van beïnvloeding zijn (de meeste editorialisten zijn immers duidelijk politiek geëngageerd), wat niet past bij een openbare omroep en terecht aangeklaagd zou kunnen worden door politieke stromingen die zich tekort gedaan voelen.

---

(1) De auteur is Marga Winnubst, Aspirant van het Belgisch Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek sinds 1 oktober 1986.

Noten

(1) BRT, *Voorschriften, gebruiken en aanbevelingen inzake Radio- en Televisiebe-richtgeving*, december 1980.

(2) Nota van Jan Robbrecht, hoofdredacteur Radionieuwsdienst, aan de redacteurs, 27 mei 1982.

(3) Notulen Raad van Beheer, 3 mei 1982.